

Polder.blad

Oktober 2006

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds Hobokense Polder"

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie: leden@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Webmaster: webmaster@hobokensepolder.be

Toon Verbruggen, Goedetijdstraat 89, 2600 Hoboken, 03/231.78.26

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes: goudklompjes@hobokensepolder.be

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

Foto op kaft:

Klaar om er in te vliegen!

Foto: Luk Smets

De **polderwandelingen** worden verzorgd door VMPA-Hoboken en zijn in de agenda aangegeven met

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, ...

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde woensdag van de maand** om 19.30 u in **zaal De Schorren, Graspolderlaan te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Natuurpunt Hobokense Polder vzw 1 jaar !?

Eigenaardige titel? De Werkgroep Hobokense Polder vzw bestaat natuurlijk al sinds eind jaren '70. Bij de fusie van Natuurreservaten en De Wielewaal tot Natuurpunt in 2002 trad zij echter als zelfstandige kern toe tot de afdeling Zuidrand Antwerpen. Op 9 september 2005 splitsten we ons echter af tot een volwaardige Natuurpuntafdeling. Dit is dus een jaar geleden. Tijd om een balans op te maken.

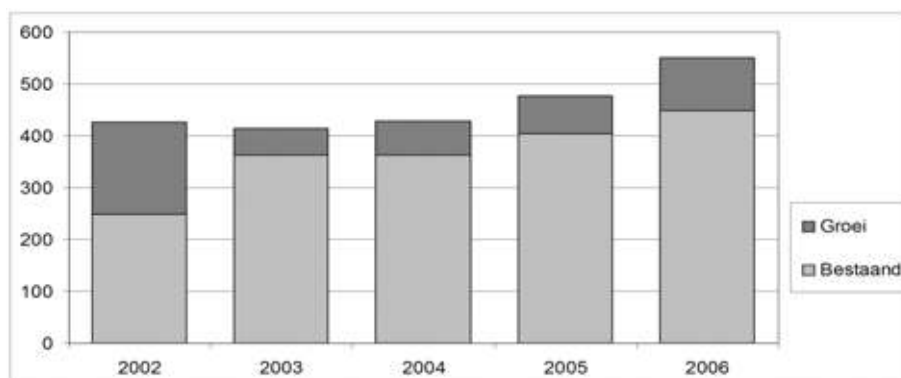
Onderstaande grafiek leert ons wat over onze ledengroei. In 2002 kenden we door de toetrede bij Natuurpunt een grote toename van het aantal Natuurpunt-leden. Dit waren voornamelijk leden van de oude WHOP, die de stap zetten om toe te treden tot de grote natuurvereniging. In 2003 en 2004 moeten we eerder spreken van een stagnatie en moeten we erkennen dat we niet veel nieuwe leden aanspraken. In 2005 werd de stap naar zelfstandigheid duidelijk gemaakt en kenden we een bevredigende ledengroei. In 2006 gaat die groei gezwind verder. Het jaar is immers nog niet om ! Ook kunnen we afleiden dat de ledenuitval, dus het aantal leden dat het lidgeld niet vernieuwt, drastisch verlaagd is. De grafiek duidt duidelijk aan dat onze politiek om dichter bij de mensen te staan en aanwezig te zijn op grotere activiteiten vruchten draagt. We zijn fier u te kunnen melden dat ook onze burgervader Patrick Janssens lid is geworden van onze afdeling, dit als tweede lid van het Schepencollege, vermits we Luc Bungeneers reeds jaren tot onze leden mogen rekenen.

Daarbij maken we maximaal gebruik van de ons geboden opportuniteiten. De samenwerking met Natuurpunt en de grote opkomst van vrijwilligers op de Dag van de Natuur in november betekende een reuzenstap voorwaarts in het beheer van ons natuurgebied. Onze Goudklompjeswerking (groep natuurbeheerders) vond in de nominatie voor de "Bronzen Pagadderprijs" de erkenning die ze verdienen. En toen Antwerpen op zoek was naar een geschikte locatie voor openluchttheater, trok ze bij onze vereniging niet aan dovemansoren. Het propageren van de natuurbeschermingsgedachte via maximale samenwerking staat immers vooraan in onze visie. Ongeveer 5000 cultuurminnaars vonden zo de weg naar het grootste natuurgebied van de stad Antwerpen. Deze werden verwelkomd door een 30-tal vrijwilligers verspreid over 20 speeldagen, een teken van de mobilisatiekracht van onze afdeling.

De start van een nieuw eigen tijdschrift was een zware uitdaging. Nu u het vijfde nummer in handen houdt, zijn we trots de redactie te kunnen feliciteren met de geleverde inzet. De kwaliteitslat ligt hoog, maar wordt steeds weer bereikt. Onze dank gaat ook naar het steeds groeiend aantal leden die bijdragen inzenden.

Ook onze natuureducatieve activiteiten kennen steeds een bevredigende opkomst. We menen na een jaar te mogen besluiten, dat de stap naar zelfstandige afdeling een juiste keuze is geweest en kijken vol goede moed naar de toekomst.

Luk Smets

Inhoudstafel

Colofon	2
Editoriaal	3
Kalender	4
Cursus Watervogels	8
Behaag natuurlijk 2006	9
Beheer:	
- SWAT-project	10
- Bouw KIJK.punt gestart	11
- De nieuwe maaibalk	11
Beleid:	
- Fietspad Scheldelei	12
- Tram 24: keerlus	13
Recupereer uw lidgeld!	13
Educatie:	
- Watervogels: eenden	14
Te koop!	15
Studie:	
- Watervogeltellingen	16
- Reuzenbovist in Polder	16
- Dierenwaarnemingen	16
Zomer van Antwerpen: Manon	18
Plantenrubriek:	
- Hop	20
Onze sponsors	21
Trefdag Natuurpunt	22
Mossencursus VMMA	22
Gezinsuitbreiding	23
Natuurbeheer aan Hollebeek	24
Terugblik:	
- Vlinderdag	25
- Zwarte Beek: Limburg	26
- Mangelbeek: Limburg	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen: André Van Langenhove, Anik Schneiders, Danny Jonckheere, Gilbert Van de Velde, Luk Smets, Sonja Van Kerckhove, Toon Verbruggen, Walter De Weger, Wim Vandeweyer
Ook werden enkele foto's van internet geplukt.

Kasteel Den Brandt

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Wandelingen begeleid door VMPA-gidsen, ook aangekondigd in de VMPA-kalender

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Judasoor

Zaterdag 7 oktober om 8.45 u

Herfstwandeling in het Nachtegalenpark

Gids: Thérèse Verschueren

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03

Voor deze wandeling doen we beroep op de natuurgidsen van VMPA-Antwerpen Centrum. We bezoeken vooral het kasteelpark De Brandt, dat samen met 2 andere kasteeldomeinen het Nachtegalenpark vormt en in ons werkingsgebied ligt.

Praktisch: afspraak om 8.45 u op de Kioskplaats. Einde voorzien in Hoboken omstreeks 12.15 u.

Wie wil, kan ook rechtstreeks naar de vertrekplaats gaan (parking Beukenlaan ter hoogte van de verkeerslichten om 9 u).

Meebrengen: wandelschoenen

Zondag 15 oktober om 9.30 u

Geleide natuurwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Gilbert Van Ael en Staf Van den Broeck

Info: Annie Van Zwieten, 03/828 37 60

Kom genieten van de kleurenpracht, die de herfst biedt. De bloemen zijn wel uitgebloeid, maar elke plant heeft toch zijn eigenaardigheden zodat er nog genoeg te observeren valt. Vele vogels zijn reeds naar hun winterkwartieren vertrokken. Watervogels die hier overwinteren, kunnen we observeren aan de grote plassen.

Met wat geluk zien we ook onze natuurbeheerders: de Konikpaarden en de Gallowayrunderen.

Praktisch: afspraak aan station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 9.30 u. Einde omstreeks 12.30 u. Meebrengen: waterdicht schoeisel en verrekijker

Zondag 22 oktober om 8.20u

Neteboorden, vergezichten en paddenstoelen nabij Heist-op-den-Berg

Gidsen : Wilfried Wouters en Julien De Groof

Leiding: Danny Jonckheere, 03/828 64 03

Concept en info: Frans Thys, 03/830.20.51

Een natuur- en cultuurdag vol variatie!

Voor deze veelbelovende dag kunnen we rekenen op de hulp van twee gidsen van de afdeling 'Grote Nete' van Natuurpunt.

In de voormiddag neemt Wilfried Wouters ons op sleeptouw om vanuit Hallaar niet minder dan 3 verschillende landschappen te doorkruisen. Eerst dalen we gezapig af naar de **beemden langs de Grote Nete**, met een mooi zicht op Heist-op-den-Berg. In de winterbedding van de Nete wandelen we door enkele drassige weilanden, beheerd door Natuurpunt, om via het Pinzieleke-pad de Nete-dijk te bereiken. Na enige tijd de rivier van Pallieter gevolgd te hebben, gaan we landinwaarts via Hallaar Aard naar de Averegeten.

natuurontwikkelingsgebied, 14 hectare groot. Hooilanden en grasweiden, met hier en daar een houtkant met zwarte els, wilg en een enkele solitaire eik, naast enkele poeltjes, kenmerken dit kleinschalig extensief landbouwgebied. In het kader van het GNOP is er tevens een gemengd loofbos en een hoogstamboomgaard aangeplant.

De Averegeten, provinciaal domein, is een 80 hectare groot bosgebied, omgeven door weilanden. Het bosbestand bestaat overwegend uit loofhout. Het domein telt heel wat kaprijke populieren, die vervangen worden door zomereik, es en zwarte els.

's Middags eten we onze boterhammen op in het lokaal van Natuurpunt Grote Nete, waar drank verkrijgbaar

Hallaar Aard is een gemeentelijk

is. Daarna rijden we tot het centrum van Heist-op-den-Berg voor een bezoek aan de **'water- en uitkijktoren'**. Vanop een hoogte van 72 meter boven de zeespiegel hebben we hier een prachtig uitzicht op het landschap, waarbij opvalt hoe groen de Kempen nog is (bij helder weer zie je overigens tot het Atomium, de Antwerpse kathedraal en de mijnterrils van Limburg).

Vervolgens rijden we tot de Pallieterhoeve tussen Booischot en Hulshout. Daar wacht Julien De Groof ons op voor een wandeling door de **Herenbossen**, gelegen langs de Grote Nete. We genieten van dit mooie loofbos, volop in herfsttooi, maar vooral van de uitleg van Julien die ons wegwijs gaat maken welke paddestoelen we daar allemaal aantreffen!

Tenslotte besluiten we deze dag in en aan de **Pandoerenhoeve**, waar we genieten van een frisse trappist of, voor wie honger heeft, van kriekskes met frikadellen. Aan deze parel van de Heemkundige kring van Heist-op-

den-Berg kan je ook de **Kaasstrooimolen** bewonderen, een houten standaardmolen, of er een babbeltje slaan met de molenaar.

Praktisch:

Vertrek om 8.20 u in Hoboken, Kioskplaats (hoek Kapelstraat) met eigen wagens (kostendelend samenrijden, 5 eurocent/km, d.w.z. ca. 4 euro/persoon).

Aansluiten om 13.30 u in Heist-op-den-Berg voor het namiddagprogramma is mogelijk, mits vooraf af te spreken met Frans (tel. zie hoger).

Meenemen wandelschoenen die tegen slijk kunnen, verrekijker, paddestoelen- en vogelgids, picknick. Wandelafstand: voormiddag 8 km; namiddag max. 4 km. De bijdrage voor de gidsen en bezoek aan de watertoren bedraagt 3 euro (1 euro kinderen tot 15 j.), ter plaatse te voldoen aan de leiding. Terug in Hoboken om 19.00 u.

Voorinschrijven verplicht. Om iedereen de mogelijkheid te geven mee te gaan, ook degenen die geen auto hebben en moeilijk Hoboken

kunnen bereiken, vragen wij alle deelnemers Frans Thys te verwittigen (tel. 03/830 20 51 tijdens wekdagen vanaf 8 tot 18 oktober). Wij zorgen dan dat wie niet in Hoboken kan geraken, op een haalbare plaats wordt opgepikt.

Zondag 29 oktober om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info bij Danny Jonckheere, 03/828 64 03 - info@hobokensepolder.be of Wim Mertens, 03/216 93 62 - conservator@hobokensepolder.be

Vanaf oktober gaan we in het weekend weer eenmaal per maand aan de slag in de Hobokense Polder.

We starten om 9 uur en ronden af omstreeks 16 u.

Een heerlijke koffiekoek is voorzien voor wie de hele dag komt helpen.

Uit te voeren werken voor dit najaar:

- maaien en maaisel afvoeren
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluikstort

- opbouw van onze nieuwe vogelkijkwand, het Kijk.punt aan het Rallegat

Vele handen maken het werk lichter en hoe meer volk, hoe fijner de sfeer.

Dus welkom!

Kom je een hele dag? Picknick meebrengen! Ook halve daghulp is nuttig!

De data voor november en december zijn zaterdag 11 november en zaterdag 9 december

Zondag 19 november om 10 u

Dag van de Natuur

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info bij Danny Jonckheere, 03/828 64 03 - info@hobokensepolder.be of Wim Mertens, 03/216 93 62 - conservator@hobokensepolder.be

De Dag van de Natuur, het derde weekend van november, was verleden jaar een groot succes in onze afdeling. Meer dan 300 deelnemers,

heel veel persaandacht en bergen werk verzet.

Het moet ook dit jaar een succes worden! De bedoeling is en blijft om

zoveel mogelijk mensen te betrekken bij het beheer van ons natuurgebied. We willen ook aan de "buitenwereld" de inzet van zoveel vrijwilligers belichten. We willen veel nieuwe mensen en zeker ook jeugd aantrekken.

Daarom hebben we de plaatselijke jeugdverenigingen uitgenodigd om eens een dagje natuurbeheer in te schrijven in hun activiteitenprogramma.

Maar ook jij, beste Natuurpunter, bent van harte uitgenodigd om die dag de handen uit de mouwen te steken.

Wat gaan we doen?

In de loop van september zijn we eindelijk kunnen starten met ons nieuw Kijk.punt aan het Rallegat.

Er zal op de Dag van de Natuur nog

heel wat werk zijn om dit Kijk.punt af te werken en om het toegangspad aan te leggen.

Praktisch:

We komen samen aan de toegangsweg halverwege de Scheldedei, waar we ook vorig jaar op de Dag van de Natuur letterlijk onze tenten hadden opgeslagen.

Er wordt gewerkt van 10 u tot 12.30 u en van 13.30 u tot 16 u.

Wij zorgen de hele dag voor gratis dranken (frisdranken, thee, koffie, warme chocomelk). Wie de hele dag komt werken, krijgt 's middags ook warme soep.

Meebrengen: warme kledij en laarzen, picknick als je de hele dag komt helpen.

Van harte welkom!

Zondag 19 november om 14 u

Dag van de Natuur

Wandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Siegfried Calberson en Leentje Toussaint

Info: Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60

Voor de laatste maal dit jaar trekken we de Hobokense Polder in voor een flinke wandeling langsheen koeien en paarden, die nu hun wintervacht krijgen of reeds hebben. Een dikke warme jas voor de winter!

Zelf halen we zeker en vast een frisse neus! En vermits het ook Dag van de Natuur is en er flink gewerkt wordt aan het nieuwe Kijk.punt, gaan

we ook daar - aan het Rallegat - een kijkje nemen!

Praktisch: Afspraak aan station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 14 u. Einde is voorzien rond 17 u.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen; bij regenweer zijn laarzen noodzakelijk.

Zaterdag 25 november om 9 u

Behaag Natuurlijk 2006: bedelingsdag van het plantgoed

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 - info@hobokensepolder.be

Wij vragen enkele uurtjes van uw tijd ten voordele van de natuur! Elders in dit tijdschrift kan u uitgebreide informatie vinden over deze haagplantactie van Natuurpunt, met steun van de gemeentebesturen en milieuraaden. Het plantgoed voor onze actie wordt geleverd door een boomkweker.

Het samenstellen van de pakketten gebeurt echter door werkgroepen in elke gemeente. Onze afdeling neemt die taak waar op de bedelingsplaats in Wilrijk.

Daarom zoeken we een tiental vrijwilligers, zowel voor de samenstel-

ling van de pakketten als voor de bedeling van het plantgoed aan het publiek. Help uw vereniging de natuur promoten en spendeer enkele uurtjes om de Behaag Natuurlijkactie te ondersteunen.

Praktisch: Afspraak in het Nieuw stedelijk serrecomplex, Neerlandweg, Wilrijk

Samenstelling pakketten: 9 - 11 u
Bedeling aan het publiek: 12 - 14 u

Meebrengen: werkhandschoenen
Alvast bedankt voor uw medewerking.

Behaag Natuurlijk

Zaterdag 9 december om 10 u

Knutselen en koken met natuur voor kids

Info en inschrijvingen: 03/289 73 66 - ria.thys@telenet.be

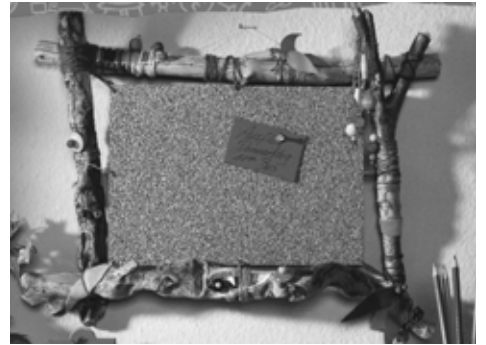

We organiseren in samenwerking met Natuurpunt Rupelstreek en Natuurpunt/VMPA-Aartselaar een knutsel- en kookvoormiddag voor onze kids!

We maken een **memobord** en smullen daarna van onze zelf-gemaakte **eekhoortjesmuesli**.
Inschrijven **door storting van 4 euro** per kind op rekening 979-9767548-41 van

VMPA-Aartselaar met mededeling "Knutselen".

Praktisch: Afspraak om 10 u in Aartselaar, Parochiaal Centrum, B. Van Ertbornstraat 7 te Aartselaar. Einde omstreeks 12.30 u. Tegelijkertijd kunnen de volwassenen o.l.v. Luk Smets een wandeling maken in het Solhofpark. Deelname gratis! Meer info: zie volgend kalenderitem.

Zaterdag 9 december om 10.15 u

Natuurwandeling in het Aartselaarse Solhofpark

Gids en info: Luk Smets, 03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be

Terwijl de kids knutselen, kunnen de volwassenen een frisse neus halen tijdens de geleide wandeling in het Aartselaarse Solhofpark.

Dit gemeentelijk park is een kasteelpark met Engelse landschapstijl. Typierend voor zo'n park zijn de

exoten, de waterpartijen, de open gedeelten en de bosgedeelten.

Praktisch: Afspraak om 10.15 u aan de ingang van het Solhofpark (tegenover de Lindelei). Einde voorzien om 12.15 u.

Meebrengen: Goede wandelschoenen.

Zondag 10 december om 8 u

Schulensmeer en Webbekoms Broek

Watervogels en overwinteraars in overvloed!

Gids, leiding en info: Frans Thys, 03/830.20.51

Stilaan gaan we de winter tegemoet. Toch blijft het heel interessant ook dan te speuren naar vogels. Soorten die hier broeden en intussen veel zuidelijker getrokken zijn, worden vervangen door overwinteraars die veel noordelijker broeden.

Waar water voorhanden is en een rijk aanbod van voedsel bestaat, krijgen we nu behoorlijke concentraties van watervogels, ook in het binnenland. Eén van die voor vogels interessante plassen bezoeken we vandaag het **Schulensmeer**. Dit is een kunstmatig meer, ontstaan omstreeks 1975, door zandwinning voor de aanleg van de autoweg E 314. De plas van 84 hectare ligt in een wachtbekken van 200 hectare, aangelegd begin van de jaren '80, om in de winter het overtollig water van Demer en Mangelbeek op te vangen. Zowel dit 'binnenbekken' van 116 hectare (dat 's winters onder water komt), als het

'buitenbekken', ruim 200 hectare van het voormalige broek (grotendeels eigendom van Natuurpunt), worden beheerd als natuurreservaat. Vele eendachtigen, waaronder krakeend, smient, wintertaling, kuifeend en tafeleend kan men er aantreffen, naast aalscholver, dodaars, grauwe gans, kleine zilvreiger, watersnip en mogelijk wulp plus wilde zwaan. Doordat een deel van het gebied van dijken voorzien is, heeft men er ook een ruim zicht over de plas en de omliggende weiden.

Op de middag hebben we afspraak in cafetaria 't Vloot in Linkhout, waar tevens een beperkt **natuureducatief centrum** is. We kunnen daar onze meegebrachte boterhammen opeten; wie niet graag een picknick meeneemt, kan er een warme maaltijd bestellen.

Na de middag verplaatsen we ons

enkele kilometers noordelijker, aan de andere zijde van de autostrade, om bezijden Diest een wandeling te maken langs het **Webbekoms Broek**. Ook daarvan is 73 hectare ingericht als wachtbekken om bij hoge debieten 's winters het water van Demer en Velpe op te vangen. In totaal wordt, wachtbekken inbegrepen, 160 hectare beheerd door de Vlaamse Gemeenschap als natuurgebied. Als het wachtbekken niet in gebruik is, vinden we er vooral hooilanden, een zeer groot rietveld, enkele populieraanplantingen en een verlaten spoorwegbedding omzoomd met besrijke struiken. Daar hopen we zeker overwinterende besseneters te vinden.

Deze wandeling leidt ons ook langs de benedenloop van de Zwarte Beek en de **Diestse stadswallen** met zijn visrijke waterpartijen, het eldorado voor ijsvogel en blauwe reiger.

Schulensmeer

Praktisch:

Vertrek om 8.00 u in Hoboken, Kioskplaats (hoek Kapelstraat) met eigen wagens (kostendelend samerijden, 5 eurocent/km, d.w.z. ca. 8 euro/persoon). Aansluiten om 14.00 u nabij Diest

voor het namiddagprogramma is mogelijk, mits vooraf af te spreken met Frans.

Meenemen wandelschoenen die tegen slijk kunnen of laarzen (bij zeer nat weer), verrekijker en/of telescoop, vogelgids, picknick. Wandelafstand: voormiddag 6,5 km of 8 km (afhankelijk van tijd besteed aan vogelwaarneming); namiddag 7 km. Er wordt een bijdrage gevraagd van 2 euro (1 euro kinderen tot 15 j.), ter plaatse te voldoen aan de leiding. Terug in Hoboken om 18.30 u.

Voorinschrijven verplicht. Om iedereen de mogelijkheid te geven mee te gaan, ook degenen die geen auto hebben en moeilijk Hoboken kunnen bereiken, vragen wij alle deelnemers Frans Thys te verwittigen

(tel. 03/830 20 51 tijdens weekdays tussen 8/10 en 6/12). Wij zorgen dan dat wie niet in Hoboken kan geraken, op een haalbare plaats wordt opgepikt.

Smient

Cursus Watervogels in de winter

De wintermaanden zijn schitterende maanden om watervogels te observeren. Heel wat soorten komen enkel in het winterhalfjaar voor in onze kontreien.

Maar het is niet eenvoudig om deze vogels te herkennen. Vandaar dat we je de gelegenheid geven om een vierdelige cursus te volgen, waarbij de aandacht zal gaan naar o.a. eenden, ganzen, zwanen, ...

Theorie: Twee lessen op **woensdagen 24 en 31 januari van 19.30 u tot 22.30 u** in zaal De Schorren, Graspolderlaan 32 te Hoboken. Koen Leysen is onze enthousiaste lesgever.

Praktijk: We plannen twee uitstappen, o.l.v. Danny Jonckheere

- **Zondag 4 februari:** Uitstap naar het Noordelijk Eiland in Wintam. Aanvang 9 u - einde 12.30 u
- **Zondag 18 februari:** Bustocht naar Zeeland. Op deze tocht zal onze aandacht vooral gaan naar de ganzen, maar uiteraard gaan we ook oog hebben voor alle andere wintergasten. Deze dagtocht organiseren we samen met Natuurpunt Rupelstreek en staat dan ook open voor al onze leden (en die van Rupelstreek)

Roodkeelduiker

De vierdelige lessenreeks kost **9 euro voor leden** en 12 euro voor niet-leden.

Te storten op rek. 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "Watervogels" In de deelnameprijs is één consumptie per theorieles en een lijvige syllabus van ca. 40 blz inbegrepen. Voor de busuitstap van 18 februari dient apart betaald te worden. Dit kan pas vanaf 1 januari.

Mogen we ook je speciale aandacht vragen voor de uitstap van 10 december naar het Schulensmeer en het Webbekoms Broek. Tijdens deze tocht, die geleid wordt door Frans

Thys, zal je al uitgebreid kunnen kennismaken met de vroege wintergasten.

In dit nummer van Polder.blad kan je trouwens al een boeiend voor-smaakje lezen over eenden. In het januarinumnummer zal Frans meer vertellen over ganzen en zwanen

En zak ook eens af naar onze eigenste Hobokense Polder. Op het Broekskot en aan het Rallegat kan je in de wintermaanden best leuke waarnemingen doen. Verrekijker niet vergeten!

Cursusverantwoordelijke: Ria Thys, 03/289 73 66 - ria.thys@telenet.be

Behaag..Natuurlijkactie 2006

Zoals reeds vele jaren neemt Natuurpunt Hobokense Polder deel aan de Behaag..Natuurlijk-actie.

Waarom streekeigen groen ?

Hagen, houtkanten en bomenrijen zijn in ons cultuurlandschap vaak de enige verbindingswegen tussen de overgebleven natuurgebieden. Gemengde hagen en houtkanten in landelijke gebieden en privé-tuinen kunnen samen groene linten vormen en zo gedeeltelijk zorgen voor vervanging van de verdwenen struvelen, houtkanten en hakhoutbosjes. Op deze wijze zal de waarde van het landschap zowel voor plant en dier als voor de wandelaar verhogen.

De voordelen van streekeigen groen tegenover uitheems (sier-)groen zijn immers talrijk. Streekeigen bomen en struiken groeien sneller, zijn beter bestand tegen de grillen van ons klimaat en allerlei ziekten... en zijn heel wat vriendelijker voor uw portemonnee.

Welke planten?

I. Haagpakketten:

Er worden 10 verschillende pakketten aangeboden, naargelang de ruimte die u wenst te beplanten. Het plantgoed van pakketten 1 tot 10 is tussen 80 en 100 cm hoog. De prijzen van de pakketten liggen door de massale samenaankoop veel lager dan de kleinhandelsprijs. Bovendien leert de ervaring ons dat door de boomkweker zeer degelijk plantmateriaal geleverd wordt.

Pakket 1: Houtkant

Soorten: zomereik, es, winterlinde, zoete kers, vogelkers, lijsterbes. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. **Prijs: 4,50 •**

Pakket 2: Houtkant natte en moeilijke gronden

Soorten: zwarte els, grauwe wilg, schietwilg, boswilg, Gelderse roos en es. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. **Prijs: 4,50 •**

Pakket 3: Geschoren (doornloze) haag

Soorten: wilde liguster, veldesdoorn, rode kornoelje, haagbeuk en Gelderse roos. 25 planten: 5 soorten, 5 planten per soort. Goed voor 8 m. **Prijs: 9,50 •**

Pakket 4: Doornhaag

Soorten: sleedoorn, meidoorn, egelantier, hondsroos. 4 soorten, 6 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. **Prijs: 8 •**

Pakket 5: Bloesem- en bessenhaag

Soorten: sleedoorn, meidoorn, Gelderse roos, rode kornoelje, sporkehout en wilde kardinaalsmuts. 6 soorten, 4 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. **Prijs: 8,50 •**

Pakket 6: Veldesdoornhaag

Soort: veldesdoorn - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 9 •**

Pakket 7: Haagbeukenhaag

Soort: haagbeuk - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 14 •**

Pakket 8: Meidoornhaag

Soort: eenstijlige meidoorn - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 9 •**

Pakket 9: Beukenhaag

Soort: beuk - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 15 •**

Pakket 10: Vogelbosje

Soorten: sleedoorn, meidoorn, Gelderse roos, rode kornoelje, sporkehout en hazelaar. 6 soorten, 2 planten per soort, totaal 12 planten. **Prijs: 4,50 •**

II. Knotwilg

Een mooie landelijke knotwilg bekomt u door het aanplanten van een knotwilgpoot. Dit is een tak afgehakt van een andere knotwilg, ongeveer 2,5 m lang en 4 tot 6 cm doorsnede. Indien deze poot ongeveer 60 cm diep wordt geplant, zal ze uitgroeien tot een volwaardige knotwilg. **Prijs: 2 •**

III. Bomen

Dit is **nieuw** dit jaar. We bieden 2 bomen aan van soorten die in de wilde natuur zeldzaam zijn geworden. Het gaat om **fladderiep** (steeliep) en **wilde appel**. De aangeboden bomen hebben een stamotrek van 10 à 12 cm op 1 m hoogte. Er wordt een steunpaal meegeleverd. **Prijs: 25 •**

Hoe bestellen ?

Heel eenvoudig ! Uiterlijk vrijdag 27 oktober 2006 vult u in de Infowinkel, Kapelstraat 3 te Hoboken, een bestelformulier in. Hierop duidt u uw

keuze aan, samen met de betaling. Woont u in een andere gemeente, kijk dan even op www.natuurpunt.be/behag voor verdere info. Wilrijk neemt, wegens verhuisperikelen van het districtshuis, dit jaar niet deel aan de actie.

Wanneer afhalen ?

Op zaterdag 25 november tussen

12 en 14 uur kan u uw bestelling afhalen in het Stedelijk Serre-complex, Neerlandweg te Wilrijk. Voor andere gemeenten, kijk op www.natuurpunt.be/behag. Bij het afhalen ontvangt u van Natuurpunt een folder met plant- en snoeitips, afstandsregels en een beschrijving van het plantgoed.

Info: in de Infowinkel: 03/820 30 82 of diane.bogaert@id.antwerpen.be bij **Natuurpunt:** Danny Jonckheere, tel. 03/828 64 03 of jonckheeredesmedt@gmail.com Folders met plantbeschrijvingen en onderhoudtips zijn te verkrijgen in de infowinkel. Eveneens als pdf-bestand af te laden op de website www.natuurpunt.be/behag

Samen Werken Aan de Toekomst (SWAT)

Gilbert Van de Velde

Eindelijk was het zover!

Na enkele mislukte afspraken was het SWAT-team op de afspraak. Niet met het aangekondigde aantal gasten, maar ze waren dan toch present.

Volgens Roger Claessens, hun begeleider, is het geen eenvoudige klus om die jongeren te motiveren in de Hobokense Polder aan natuurbeheer te gaan doen.

Maar het is gelukt en misschien een beetje symbolisch, de opdracht was bestrijding van Japanse duizendknoop (ook geen gemakkelijke klant).

De inzet en het enthousiasme waren matig maar vergelijkbaar met andere groepen probleemjongeren die reeds in de polder kwamen werken.

Het SWAT-team heeft toegezegd om in de toekomst nog te komen werken, dus Roger: jullie zijn altijd welkom!

**André Van Langenhove zond
onderstaand gedicht in.
Bedankt, André!**

*Vrijwilliger zijn, is vrijwillig
Maar niet vrijblijvend
Vrijwilliger zijn, is verbonden
Maar niet gebonden
Vrijwilliger zijn, is onbetaalbaar
Maar niet te koop
vrijwilliger zijn,
is positief denken,
is positief doen, met als enig doel
voor jezelf en de ander:
een goed gevoel.*

Bouw KIJK.punt gestart !

Wim Mertens

Lang geleden, kort na de bouw van de kijkhut aan het Broekskot in 1999, had onze voorzitter Danny het idee geopperd om **een tweede kijkhut te bouwen aan het Rallegat-west** (recent omgedoopt tot Rallegat-noord). Deze kijkhut moest bereikbaar zijn vanuit Polderstad via de polderingang ter hoogte van de Leigrachtlaan.

Dit idee bleef een tijdje sluimeren totdat de Koning Boudewijnstichting eind 2003 het Electrabelfonds lanceerde. Dit fonds ondersteunde projecten die duurzaam bijdragen tot de leefbaarheid van ons milieu, projecten die de burgers tot actief handelen aanzetten en die door hun voorbeeldfunctie bijdragen tot een ruimere sensibilisatie.

Op dat moment werd besloten iets meer dan een gewone kijkhut te bouwen, iets speciaals.

De constructie moest voldoen aan volgende voorwaarden:

- Functioneel zijn als observatieplaats voor watervogels.
- Toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers.
- Vandalismebestendig zijn.
- Participatief bouwproces, betrokkenheid leidt tot verminderd vandalisme.

- Kwaliteitsvol en milieuvriendelijk zijn.

We namen Joris Van Reusel onder de arm, vroeger een erg actief lid van WHoP, momenteel architect van het bureau Import.Export Architecture (IEA). Hij en zijn collega's kwamen met drie ontwerpen op de proppen: een **zandzakkenconcept**, een betonconstructie en een soort stalen pijp met gaten. Met deze drie concepten stelden we een dossier op voor het Electrabelfonds. Spijtig genoeg werd ons project niet gehonoreerd. Ook niet toen we in 2004 een tweede keer onze kandidatuur stelden, dit keer met een verder uitgewerkt zandzakkenproject.

Toch besloten we in 2005 verder te gaan met de bouw van wat ondertussen de naam KIJK.punt kreeg. We kozen voor de zandzakken omdat dit technisch eenvoudig is en uit te voeren is met eigen mankracht, erg geschikt is voor participatie (vullen van zakken) en verder robuust, duurzaam, milieuvriendelijk en relatief goedkoop is. Een aanvraag als regionaal project bij de Regionale Adviesraad van CERA was wel succesvol met een financiële ondersteuning van 2000 euro.

Op de Dag van de Natuur op 20 november 2005 werden officieus de eerste zandzakken gelegd door Minister Peeters en Burgemeester Janssens en was een maquette van het geplande KIJK.punt te bewonderen. In februari werd een bouwvergunning aangevraagd en als alles goed gaat, wordt die begin september goedgekeurd.

Vanaf 18 september begint de eigenlijke bouw. De eerste week wordt de betonnen funderingsplaat gegoten. Nadien gaan we op eigen kracht en hopelijk met de hulp van anderen (scholen, jeugdverenigingen, ...) de zandzakken vullen met behulp van een professionele zandzakvulmachine en ze stapelen tot een heus KIJK.punt. Als we er in slagen de werken af te sluiten halverwege 2007, hebben we dit project uitgevoerd op drie en een half jaar, in de 'WHoP'-traditie is dit snel te noemen.

KIJK.punt is trouwens slechts een start voor de **aanleg van een heus rolstoelparcours** door de Hobokense Polder, een uitdaging voor de komende jaren!

cera

Met de steun van Cera

“Een ongelooflijk goed machien ...”

Deze zomer ging een grote droom van onze natuurbeheerders in vervulling: we kochten een maaibalk. Het werd een Rapid Euro, speciaal ontworpen voor natuurgebieden. Het motorvermogen is 13 pk. De maaibalk is 122 cm breed. Daarbij werd tevens een aanhangwagentje aangeschaft, zodat onze mensen hun gereedschap gemakkelijk kunnen vervoeren door het gebied. Het laadvermogen is 400 kg. Onze Goudklompjes vinden het een "ongelooflijk goed machien". Het produceert bovendien zeer weinig decibels, dag en nacht verschil tegenover het gebruik van bosmaaiers, een niet onbelangrijk gegeven in een natuurgebied.

Fietspad Scheldelei (deel 2)

Frans Thys

In vorig 'Polder.blad' hebben we uitgelegd dat er plannen bestaan om langs de oostzijde van de Scheldelei (de zijde van het natuurgebied) een fietspad aan te leggen. Een groene strook (met nogal wat bomen en struiken) van 3,5 meter breedte zou hiervoor moeten opgeofferd worden en dit over een lengte van 850 meter. In vorig nummer hebben wij ook uiteengezet dat:

- 1) zo'n fietspad de veiligheid voor de fietsers niet verbetert,
- 2) er heel wat alternatieven zijn om fietsers veilig in Polderstad te brengen, alternatieven die bovendien goedkoper zijn.

Omdat wij niets aan het toeval wensen over te laten, hebben wij alle districtsraadsleden aangeschreven, hen ons standpunt medegedeeld en gevraagd welk hun standpunt rond zo'n fietspad is. We hebben slechts 2 reacties ontvangen. Hobokens raadslid Mie Branders (PvdA) schrijft dat zij ons standpunt deelt en één van de door ons uitgewerkte alternatieven verkiest. De tweede reactie is gekomen van het districtscollege (waarin 4 partijen vertegenwoordigd zijn), dat ons uitgenodigd heeft voor een bespreking begin september. Geen enkel lid van de partij Vlaams Belang vond het nodig te reageren.

De bespreking met het voltallige districtscollege heeft voorlopig geen concreet resultaat opgeleverd.

Wel is duidelijk geworden dat:

- deze plannen nog in het stadium van 'voorstudie' zitten,
- alle collegeleden, op één na, absoluut voorstander zijn om dit fietspad te realiseren langs de o.i. onveilige zijde van de Scheldelei; deze collegeleden vertegenwoordigen de partijen SPA, VLD en CD&V.
- één collegelid, de partij Groen! vertegenwoordigend, voor ons alternatief fietspad langs de 'groene vinger' gewonnen is, maar dit enkel mag denken en niet mag uiten om de collegialiteit van het college niet te doorbreken,
- al onze alternatieven en onze waardevolle argumenten, ook en vooral inzake veiligheid voor de fietsers, bij de overige leden van het college op weinig begrip konden rekenen; blijkbaar zijn de leden van dit college, op één na, zo overtuigd van hun eigen grote gelijk, dat er niet zinvol van gedachten kan 'gewisseld worden'.

Kortom, wij hopen dat met het volgende districtscollege een betere communicatie over dit dossier mogelijk is! Een van onze kernleden, woonachtig in Polderstad en aanwezig op deze bespreking, verwoordde het na afloop zeer kernachtig en juist: 'Allez, nu willen ze een fietspad aanleggen waar niemand iets aan heeft en dat door weinigen gebruikt gaat worden!'.

Een mededeling van een van onze leden!

Kunst- en Hobbytentoonstelling in Zaal Moretus

An Keersse nodigt alle Natuurpunt-leden van harte uit op een kunst- en hobbytentoonstelling op **zaterdag 14 en zondag 15 oktober**.

An neemt deel aan deze tentoonstelling met olieverfschilderijen.

De tentoonstelling is gratis toegankelijk tussen 10 en 18 uur in Zaal Moretus, Berkenrodelei 30 - 36, 2660 Hoboken.

*De novemberzon...
mijn reuzenschaduw zwemt en
wordt luchtspiegeling.*

Tomas Tranströmer

TRAM 24: veel kosten om niets ?!

Frans Thys

Onlangs is er een openbaar onderzoek geweest in verband met het **aanleggen van een keerlus** voor de tram in een weiland, gelegen op de hoek van St. Bernardsesteenweg en Moerelei nabij de grens Hoboken - Hemiksem. De keerlus komt in een zone die als parkgebied op het gewestplan staat.

Tegen dit BPA hebben wij bezwaar aangetekend en dit om volgende redenen:

1) Tramlijn 24, bedoeld om door te trekken tot het centrum van Hemiksem, zou nu beperkt worden tot de Moerelei, waardoor deze keerlus nodig is. Het doortrekken van tram 24 voorbij het Schoonselhof heeft maar zin indien voldoende woongelegenheden waar nu geen of schamel openbaar vervoer is, profiteren van dit doortrekken. Tram 24 beperken tot de Moerelei houdt in dat **veel te weinig nieuwe potentiële cliënten aangetrokken worden**.

2) I.p.v. tram 24 door te trekken, is het veel beter de **frequentie van de buslijnen 290 tot 295 nog op te**

voeren, ook tijdens daluren (nu bvb. na 18 u maar om het half uur een bus vanuit Antwerpen richting Boom), daar profiteren veel meer mensen van tot in Hemiksem, Schelle en Niel toe. Deze buslijnen volgen van Antwerpen Zuid (de helft van de bussen zelfs vanaf de Rooseveltplaats) tot aan de Moerelei identiek dezelfde route als tram 24!

3) Het niet doortrekken van tram 24 tot de Moerelei bespaart veel kosten. In dat geval dient langs de St. Bernardsesteenweg tussen Schoonselhof en grens Hemiksem uiteraard nog een vrije busbaan voorzien, maar zonder traminfrastructuur.

Via deze vrije busbaan en met de uitgespaarde kosten kan buslijn 1 doorgetrokken worden **tot de Helsinkistraat** (waar eindhalte tram 24 gepland is). Dit is een echte meerwaarde!! De Hobokense wijken Nachtegalenhof Zuid en Zwaluwenhof krijgen dan eindelijk een rechtstreekse openbare verbinding én met hun districtshuis én met het ziekenhuis van Hoboken!

4) Tenslotte, als die keerlus er toch komt, vinden wij dat **compensaties** voor het teloorgaan van ruim 0,5 hectare parkgebied/weiland moeten voorzien worden. Temeer omdat in het BPA herhaaldelijk gesteld wordt dat 'de natuurwaarden van het weiland en de groene omgeving moeten behouden en versterkt worden'.

Dit kan door 4 kleine percelen langs de St. Bernardsesteenweg, nu nog weiland, maar in wezen bouwgrond, om te kleuren van woonzone in parkgebied. Dit is tevens nodig om het daar aanwezige groen blijvend zichtbaar te houden vanaf de St. Bernardsesteenweg.

Recupereer uw lidgeld !

De nieuwjaarsperiode is traditioneel ook de periode van vernieuwing van lidgelden. Veel mensen stellen zich hierbij de vraag of ze niet moeten bezuinigen. Zouden ze het lidgeld nog wel betalen ? Onze actieve werking bewijst dat uw lidgeld geen verloren uitgave is. Maar weet u dat u gemakkelijk uw lidgeld kan recupereren ?

Vertoon van uw Natuurpuntlidkaart geeft u immers recht op korting in verschillende winkels:

- **Natuurpunt Winkel Turnhout**, Graatakker 11, Turnhout: boeken en optiek 10 % ledenkorting
- **Natuurpunt Winkel Ekeren** (lokaal verkooppunt) Steenstraat 25, 2180 Ekeren: beperkt gamma Natuurpunt Winkel, optiek enkel op afspraak, 10 % ledenkorting
- **Schoenen Torfs**: TIR Shopping Center, Sint-Bernardsesteenweg

320/002, Antwerpen. Als lid van Natuurpunt krijg je vanaf nu 10% onmiddellijke korting bij de aankoop van nieuwe schoenen van Torfs! De voorwaarde is dat je een paar oude schoenen meebrengt. Je oude schoenen gaan dus niet op de afvalberg, maar krijgen een herstelbeurt en een nieuw leven. De totale opbrengst van de actie schenkt de winkel aan Natuurpunt voor de aankoop en het beheer van Hobokense Polder! Vergeet dus zeker je lidkaart niet als je gaat winkelen.

- **AS-Adventure**, Boomseseenweg 666, Wilrijk: buitensport- en kampeerbehoefden: 5 % korting.
- **De Berghut**, Plezantstraat 11, Hamme: alpinisme, speleo, trekking, kamperen: kortingscheque 10 % te verrekenen in volgende

aankoop.

- **Bever Zwerfsport**, Bredabaan 968, Merksem: kamperen, buitensport: 10% korting
- **Optiek Van Grootven**, Kapellestraat 20, Aartselaar: verrekijkers, telescopen: 10 % korting (5 % op dure merken Swarovski, Zeiss, Leica)
- **De Zingende Druif**, Landstraat 32, Nijlen: wijnhandel: 11 flessen kopen = 1 gratis
- **Focinac Action Shop**, Turnhoutebaan 281, 2140 Borgerhout, fotohandel, 10 % op de meeste foto-artikelen

Waarschijnlijk zijn veel meer handelszaken bereid tot het geven van kortingen. Leg uw lidkaart voor en vraag het hen. Laat het ons weten. Het zal ook andere leden interesseren.

Watervogels in de winter (deel 1)

Eenden nader bekeken !

Frans Thys

Watervogels?! Waar vinden we ze, hoe kunnen we ze herkennen, wat is er specifiek aan?

Graag geven we wat meer informatie over deze vogels, omdat we **zondag 10 december op stap gaan naar het Schulensmeer én we deze winter een cursus organiseren rond watervogels**. Zowel cursus, uitstap, alsook dit artikel zijn niet bedoeld voor specialisten (al blijven die zeer welkom op activiteiten), maar zijn vooral bestemd voor de doorsnee leek die mettertijd met wat meer kennis van zaken naar watervogels wil kijken.

In dit artikel beperken we ons tot 'eenden'. Van alle watervogels zijn zij gemakkelijkst op te sporen, omdat zij vaak open water verkiezen. Echt iets voor beginners dus. Hoewel, ook eenden hebben aspecten die het niet altijd gemakkelijk maken de verschillende soorten te onderscheiden.

Over eenden zijn verschillende kenmerken te vermelden, die voor alle soorten gelden. Hoewel alle vogels hun verenkleed minstens eenmaal per jaar vernieuwen, gebeurt dit bij de meeste soorten vrij geleidelijk (ze moeten kunnen blijven vliegen). Bij eenden (maar bvb. ook bij waterhoenen, futen, ganzen en zwanen) gebeurt deze 'rui' vrij bruusk: ze verliezen tegelijkertijd al hun slagpennen, zodat ze een tijdje niet kunnen vliegen. Vogels ruien tijdens de zomer, na de broedperiode. Bij eenden duurt het 3 tot 4 weken vooraleer ze weer kunnen vliegen.

Juist door deze rui is voor een beginner de zomer zeker niet de periode om naar eenden gaan te speuren en te trachten soorten te onderscheiden. Ruiende woerden (mannetje-eenden) zien er dan enige tijd uit als vrouwtjes, namelijk bruin. Men noemt dat het 'eclipskleed'. Gelukkig krijgen zij nog voor de winter hun bont gekleurd verenkleed

terug, dat ze behouden tot de daaropvolgende rui, volgende zomer.

Doordat de vrouwtjes van de meeste soorten eenden (uitgezonderd de bergeend) bruin gekleurd zijn, is het op soortnaam brengen van wijfjes niet altijd even gemakkelijk. Eenden worden ook onderscheiden in 'zwemeenden' en 'duikeenden'. De bruinachtige vrouwtjes van zwemeenden beschikken allemaal over een 'spiegel'. Dit is een opvallend gekleurd rechthoekig deel op de achterrand van de vleugel, waarvan de kleur verschilt van soort tot soort (bvb. wilde eend blauw, krakeend wit, wintertaling groen).

Dat het vrouwtje bruin gekleurd is en het mannetje een bont gekleurd verenkleed bezit, heeft zo zijn redenen. Het broeden gebeurt door de wijfjes, die bijgevolg niet te erg mogen opvallen. Mannetjes helpen niet bij het broeden en moeten pronken, een vrouwtje veroveren, vandaar opvallende kleuren!

Eenden zijn uitstekende zwimmers, te zien ook aan hun poten die voorzien zijn van zwemvliezen. Eenden beschikken uiteraard ook over een stuitklier, die een vetachtige vloeistof afscheidt. Met de snavel verspreiden ze deze vloeistof over het gehele verenkleed, zodat dit mooi waterdicht wordt gemaakt. Bovendien is het ook mogelijk tussen het dichte veren-

kleed een luchtmassa gevangen te houden, wat een isolerende werking heeft, waardoor de lichaamstemperatuur op peil gehouden wordt in het soms ijskoude water. Olie-slachtoffers op zee zijn een spijtige illustratie van dit mechanisme. De olie lost de vetachtige vloeistof op, waardoor deze vogels hun waterdichtheid en isolerende werking verspelen en ten dode opgeschreven zijn.

Zoals reeds gezegd kunnen we eenden ook indelen in 'zwemeenden' en 'duikeenden'. Zwemeenden, waartoe o.m. wilde eend, krakeend en wintertaling behoren, zoeken al 'grondelend' hun voedsel. Grondelen is de bodem van ondiep water met de gevoelige snavel afzoeken naar voedsel. Ze kantelen daarvoor hun lichaam, zodat hun kop onder water zit en hun achterlijf boven het water omhoog steekt. Zwemeenden vliegen recht uit het water op.

Duikeenden daarentegen, waartoe o.m. kuifeend en tafeleend behoren, vliegen haast lopend en watertrappend uit het water, omdat zij zwaarder zijn dan zwemeenden. Zoals de naam aanduidt, zoeken zij hun voedsel niet grondelend, maar op een andere wijze al duikend. Zij hebben dan ook een voorkeur voor wat diepere waters (duiken tot 2 meter diep).

Dat vooral in de winterperiode naar

watervogels gekeken wordt, heeft zo zijn redenen. Hoewel er soorten zijn die bij ons broeden, maar veel zuidelijker overwinteren, zoals bvb. de zeldzame zomertaling (overwintert ten zuiden Sahara!), zijn de meeste bij ons broedende zwem- en duikeenden overwegend standvogels. Alleen bij zeer erge koude is er beperkte trek waar te nemen. Wel worden de populaties van bij ons broedende (en grotendeels blijvende) soorten aangevuld met heel wat exemplaren die veel noordelijker broeden, en die om de koude en het gebrek aan voedsel te ontlopen wel zuidwaarts trekken.

Als voorbeeld geven we de kuifeend, waarvan het aantal bij ons broedende vogels op 2.000 paren geschat wordt. Deze 4.000 kuifeenden worden in de winter verhoogd door 10.000 exemplaren die uit Noord- en Oost-Europa

komen. De kans om een kuifeend te observeren is in de winter dan ook veel groter dan in de zomer. Bovendien zijn er ook soorten, zoals de pijlstaart (een grondeend) die bij ons niet of amper broeden (enkele exemplaren per jaar), omdat hun broedgebied noordelijker ligt (vooral Finland), maar die bij ons wel overwinteren, soms in behoorlijke aantallen (afhankelijk van de strengheid van de winter). Wie graag wat bijleert over watervogels, gaat dus best 's winters op stap!

P.S. In het volgende nummer behandelen wij enkele gemakkelijk te observeren zwem- en duikeenden, alsmede andere 'anatidae' (eenden), zoals zwanen, ganzen en zaagbekken.

Krakeend

Kuifeend

Te koop !

Enkele tips voor leuke kerst- en nieuwjaarscadeaus !!!

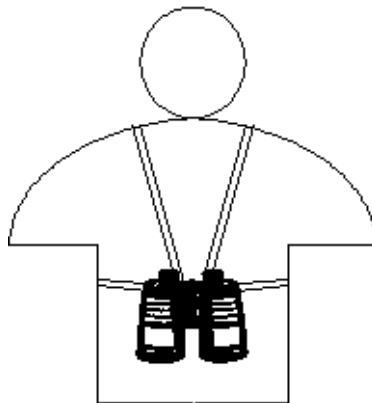
Natuurpuntkalender 2007

Deze kalender kwam tot stand in samenwerking met drie Vlaamse topfotografen: Misjel Decler, Rollin Verlinde en Yves Adams. 13 schitterende foto's waarin het Vlaams natuurschoon op een prachtige manier aan bod komt.

Formaat 34 x 23 cm (open dus 34 x 46 cm)

Prijs: 7,50 euro. Bestellen kan door betaling van het juiste bedrag op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "kalender 2007" + aantal. Levering binnen de afdelingsgrenzen (2660 en 2020) voorzien in november

Ook verkrijgbaar bij André Driesen, Krekelsestraat 124, 2660 Hoboken, tel 03/829 19 10

Draagriem voor verrekijker of fotoestel

De onverslijtbare elastische en verstelbare Comfort draagriem is speciaal ontworpen om verrekijker of fotoestel op een aangename en ergonomische wijze stabiel tegen de borst en binnen direct handbereik te houden.

Prijs: 12,50 euro + verzendingskosten

Je kan een draagriem bestellen door een mail met de gewenste aantallen te versturen naar de voorzitter van Natuurpuntafdeling De Wielewaal: marc.vermylen@natuurpunt-wielewaal.be.

Hij zal dan spoedig contact met je nemen.

Prijs: 10 euro. Bestellen kan door betaling van het juiste bedrag op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "mezenkast". Levering binnen de afdelingsgrenzen (2660 en 2020) voorzien in november.

Mezenkasten

We beschikken over een aantal houten vogelkastjes, die graag als wiegje zouden dienen voor jonge kool- of pimpelmezen.

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder

In functie van de **internationale watervogeltellingen** zullen ook dit najaar weer de watervogels in de Hobokense Polder en langs de Schelde geteld worden. Vanaf oktober 2006 tot en met maart 2007 zal men in gans Europa op vastgelegde data één maal per maand alle watervogels tellen. De coördinatie hiervan gebeurt door het IWRB (International Waterfowl Research Bureau). Deze tellingen vormen tevens een ideaal moment om meer te leren over deze vogels, vandaar dat we dan ook alle geïnteresseerden uitnodigen om mee te komen tellen.

Afhankelijk van de weersvoorspellingen zal er zaterdag of zondag geteld worden en dit op volgende weekends:

14 of 15 oktober, 18 of 19 november, 16 of 17 december 2006

13 of 14 januari, 17 of 18 februari en 17 of 18 maart 2007

Afspraak aan de vijver halverwege de Scheldedei in Hoboken. Ben je ook geïnteresseerd om deel te nemen, gelieve dan telkens de **donderdag voor het weekend een seintje te geven aan André Van Langenhove**, tel. 03/288 00 81 na 18.00 u of via mail andre.van.langenhove@versateladsl.be

Soort	15/10	13/11	17/12	15/1	18/2	18/3
Waarnemers	AVL, DJ, WM, MT	AVL	AVL, DJ	AVL	AVL, DJ	AVL
Aalscholver	9	4		2		2
Bergeend	3	2		3	25	24
Blauwe reiger	6	3				1
Bonte strandloper				74		
Canadese gans	102			20	34	4
Dodaars						3
Grauwe gans			14			
Grote zilverreiger		2				
Kievit	157	120		81	15	
Kleine mantelmeeuw	1					
Knobelzwaan						2
Kokmeeuw	572	498	207	829	244	270
Krakeend	12	2		5	39	20
Kuifeend					5	8
Meerkoet	20	6	2	6	9	14
Nijlgans	9				2	2
Nonnetje					2	
Ooievaar						2
Pijlstaart	4		5			
Scholekster					2	3
Slobeend					8	4
Stormmeeuw	1	2			2	2
Tafeleend	1				18	6
Waterhoen		3	3	1	5	5
Watersnip	5			1		
Wilde eend	39	11	20	62	33	40
Wintertaling	179	117	99	411	190	145
Witgatje	4		1			
Zilvermeeuw	6	3	2	2	120	63

Een leuke waarneming in de Hobokense Polder

André Van Langenhove en zijn maten zijn omzeggens elke dag in hun geliefde Polder te vinden. Zij doen dan ook geregeld prachtige ontdekkingen. Zo ook deze **reuzenbovist**, een kanjer van 25 cm hoogte en met een diameter van 70 cm!

Ondertussen is het herfst. Er kwam een einde aan een extreme en bizarre zomer met de heetste juli-maand en de natste augustusmaand ooit. De witte reigers, lepelaar en kleine zilverreiger waren ook deze zomer weer van de partij op het Broekskot. De opmerkelijkste waarneming was deze van een **roodschoudertaling of ringtaling** (*Callonetta leucophrys*). Deze zeer populaire Zuid-Amerikaanse siereend ontsnapt wel eens uit een volière. In Nederland en Vlaanderen wordt ze sporadisch waargenomen, maar waarschijnlijk planten ze zich (nog?) niet voort in het wild.

Door de extreme regen van augustus is het water reeds aardig aangevuld in de Hobokense Polder. We kunnen hopen dat het waterpeil in de herfst en winter nog eens dat van voor enkele jaren bereikt. Als dat het geval is, bestaat er een grote kans op mooie waarnemingen van vele watervogels tijdens de trekperiode. Ga zeker af en toe een kijkje nemen in de kijkhut!

Dodaars: slechts één waarneming op 11/07 (KM)

Aalscholver: gehele zomer in kleine aantallen (1-3 ex) aanwezig op het Broekskot (AD, AVL, DJ, KM)

Blauwe reiger: regelmatige gast op Broekskot, tot 7 ex (DJ, AVL)

Lepelaar: 1 ex. van deze mooie reiger werd het eerst opgemerkt op 7/07 (AJ), tot eind juli werden aantallen tussen 5 en 10 ex waargenomen (AD, AJ, AVL, DJ, GV, LT, TV). Eind juli verschenen er meer: maximum 34 ex op 30/07 (AVL).

Kleine zilverreiger: 1 ex op 31/07, kreeg gezelschap van een tweede ex op 1/08 (AVL)

Canadese gans: meerdere families waren te bewonderen op het Broekskot en de andere plassen (DJ, ADS, AVL, KM)

Wilde eend: altijd op het Broekskot. Tot 25 ex (AVL, WDW)

Waarnemingen in de regio van 1 juni 2006 tot en met 31 augustus 2006

Wim Mertens

Krakeend: meestal een 10-tal ex aanwezig op het Broekskot en op de Schelde (AVL, WDW). Grotere groepen op 14/07 (80 ex), 15/07 (47 ex) en 8/08 (74 ex) (AVL)

Wintertaling: tot in augustus in kleine aantallen (2 - 5 ex.) gezien op het Broekskot (AVL, WDW).

Zomertaling: AVL zag op 2 en 3 augustus respectievelijk 2 en 10 ex van deze zeldzame eend op het Broekskot.

Roodschoudertaling: deze nieuwe soort voor de Hobokense Polder werd voor het eerst waargenomen op 20/08 (AVL) en bleef zeker aanwezig op het Broekskot tot 22/8 (DJ, MT, RVH, WDW). Het is een Zuid-Amerikaanse soort. Het diertje is waarschijnlijk ontsnapt uit tuin of park.

Bergeend: eind juni en begin augustus in kleine aantallen op de Schelde (2-3 ex) (AVL).

Nijlgans: eind juni en begin juli werd een koppel waargenomen op het Broekskot (KM), begin augustus een juveniel exemplaar (AVL).

Kuifeend: meerdere waarnemingen van moeder met jongen, minstens drie koppels op Broekskot (AD, AVL, DJ)

Buizerd: werd de hele zomer frequent waargenomen (1 - 2 ex), ook roepend, waarschijnlijk broedgeval (ADS, AVL, DJ, KM, WDW)

Bruine kiekendief: twee waarnemingen (25/06 en 2/07) in de Graspolder, waarvan één met prooi, mogelijk gebruikt een koppeltje dat ergens op de andere Schelde-oever broedt, de Hobokense Polder als jachtgebied.

Sperwer: begin augustus waargenomen met jongen in de Graspolder en aan het Nieuwe zandweel (AVL). Jaarlijks broeden meerdere (2-3)

Roodschoudertaling

koppels in de Hobokense Polder.

Boomvalk: één waarneming op 28/06 (KM).

Torenlak: vele waarnemingen verspreid over de polder. Begin augustus met jongen opgemerkt in de Graspolder (AVL, DJ).

Scholekster: op 8/08 2 ex aan de Schelde (AVL).

Kievit: tijdens de droge hete juli regelmatig waargenomen (tot 8 ex) op de droogvallende plassen Broekskot en Rallegat (AVL, DJ, KM).

Watersnip: twee waarnemingen (+1 en 2 ex.) in juli op het Broekskot (DJ).

Witgatje: net als de kievit profiteerde het witgatje van de droogvallende plassen in juli. Tot 10 ex. werden waargenomen op Rallegat en Broekskot (AD, ADS, AVL, DJ, KM).

Groenpootruiter: 1 ex langs de Schelde op 8/08 (AVL).

Visdief: van eind juni tot begin augustus kwam één visdiefje frequent foerageren op het Broekskot (AD, ADS, AVL, DJ, KM). Op de

Schelde werden 14 ex waargenomen op 5/08 (AVL).

Tortelduif: één waarneming aan het Broekskot op 2/07 (ADS, DJ).

IJsvogel: werd de gehele zomer regelmatig waargenomen op het Broekskot en het Nieuwe zandweel. Steeds 1 ex. met uitzondering van 3 ex. op 31/7 (jongen?). (AD, ADS, AVL, DJ, KM).

IJsvogel

Lijst waarnemers:

AD: André Driesen
ADS: Ann De Smedt
AJ: Adriaan Jonckheere
AVL: André Van Langenhove
DJ: Danny Jonckheere
GV: Guido Vermeiren
KM: Karel Matthijs
LT: Leentje Toussaint
TV: Theo Verschueren
WDW: Walter De Weger

Manon van Jean van Florette Toneel in de Hobokense Polder

In het kader van de Zomer van Antwerpen bracht de toneelgroep Comp.Marius tijdens de maanden juli en augustus Manon van Jean van Florette in de Hobokense Polder.

In de Hobokense Polder konden we 4 weken lang Natuurpunt promoten:

... twee weken bij exotische temperaturen

... twee weken bij vaak felle regenval

Het is mooi geweest. Bijna 30 Natuurpuntvrijwilligers deelden de nieuwe brochures van de Hobokense Polder uit aan de ca 5000 bezoekers, goed voor ca. 3000 brochures. We verkochten bijna 600 muggenzalfpotjes en maakten zes nieuwe leden. En nu maar hopen dat er nog enkele tientallen door de brochure de weg naar Natuurpunt vinden.

Dank je wel, beste Natuurpuntmedewerker. Dankzij jou hebben we die mooie samenwerking met Comp.Marius kunnen realiseren en aan Natuurpunt meer uitstraling kunnen geven!

We feliciteerden en dankten Comp.Marius tijdens de laatste voorstelling met volgende woorden:

Op het einde van deze vier weken willen ook wij - de medewerkers van Natuurpunt Hobokense Polder - het toneelgezelschap Comp.Marius van harte feliciteren met hun prachtige prestatie.

Op hun vraag - enige maanden geleden - om het stuk Manon van Jean van Florette in de Hobokense Polder te kunnen opvoeren, hebben we dadelijk positief geantwoord. Voor ons een manier om het prachtige natuurgebied meer uitstraling te geven, voor het toneelgezelschap een aangenaam natuurlijk decor voor hun theaterstuk. Een ideale gelegenheid om cultuur en natuurbehoud te combineren.

De voorbije vier weken hebben we aangenaam samengewerkt en hebben wij - Natuurpunters - heel veel bewondering gekregen voor de acteurs. Vier weken lang gedurende 5 opeenvolgende dagen op intense wijze het vrij lange stuk met geweldige overgave brengen, is niet niks. De twee eerste weken werd er gespeeld in tropische omstandigheden, de Provence meer dan waardig. De voorbije twee weken gutste de regen vaak met bakken uit de lucht. Tweemaal is de voorstelling noodgedwongen vroegtijdig afgebroken, omdat de acteurs werkelijk drijfnaat waren.

Maar - en dat is de beste beloning -

het publiek, ca 5000 bezoekers op deze vier weken, was elke dag opnieuw laaiend enthousiast. De ovaties en de lovende kritieken zijn hiervan het beste bewijs.

Natuurpunt Hobokense Polder bedankt alle medewerkers van het toneelgezelschap van harte en we geven hen graag hierbij een kleine attentie.

Comp.Marius, MERCI !

Margot Vanderstraeten is schrijfster en freelancejournaliste. Voor De Gedachte in De Morgen schrijft ze om de twee weken een opiniestuk.

**Publicatiedatum:
12 augustus 2006
Sectie : Opinie**

Dank u wel, Zomer van Antwerpen

Margot Vanderstraeten roept op om de verbeelding de macht te geven

Afgelopen week bevond ik me in de Hobokense Polder, een natuurreserveaat dat gekneld ligt tussen de industrie van Petroleum-Zuid, de Schelde en de verstedelijkte gebieden van Antwerpen en Hoboken. Het was namiddag, drie uur, en het regende dat het goot. Het bleef regenen dat het goot, tot halfzeven, totdat de openluchtvoorstelling van toneelgroep Comp. Marius, in het kader van de Zomer van Antwerpen, afgelopen was.

Ik houd niet van de regen, en dat is een understatement. Ik ben een stads-, en geen natuurmens, en ook dat is een understatement. Maar die donderdagnamiddag heb ik me, ondanks het aan het publiek aangeerde regenjasje, op drijfnatte wijze zo goed vermaakt dat ik, tot dagen erna, de energieboost van die namiddag in mijn binnenste voelde kloppen.

Dat komt omdat ik, gezeten op de hoogste bank van het tijdelijke amfitheater, totaal meegesleept werd door de rechtstreeks voelbare moed, inzet, kunst en kunde van de acteurs. Zij (Koen Van Impe, Kris Van Trier, Yves Degryse, Kyoko Scholiers, Frank Dierens en Waas Gramser) stonden, zonder regenjas en zonder microfoon, in de gietende regen en gaven alsof het allemaal vanzelf kwam het beste van zichzelf. Dat vond ik niet alleen. Dat las ik uit de snoepende gezichten van alle toeschouwers in de uitverkochte openluchtzaal. Antwerpen, die stad die zo vaak chagrijnig door het leven gaat,

zag er in de doorweekte Hobokense Polder eindelijk weer eens zonnig uit.

Comp. Marius bracht de vertoning Manon van Jean van Florette naar twee teksten van de Provençaalse auteur en cineast Marcel Pagnol. De inhoud van het stuk gaat over de kwellingen van een misdadiger en doet denken aan Dostojevski's Misdaad en straf en - ook dat - de gelijkenissen met ons aller Elsschots Lijmen / Het been zijn al even prominent aanwezig. Maar om de inhoud van die voorstelling gaat deze Gedachte niet. Wel om de kracht ervan.

Ik woon al 22 jaar in Antwerpen, maar nooit eerder was ik getuige van zo'n direct, daadkrachtig antwoord op het alomtegenwoordige cynisme dat zeker de afgelopen jaren in deze stad, en wellicht ook in andere delen van dit land, heerst. Hier, dankzij het werk van deze artistieke ploeg en deze acteurs, werd duidelijk dat er maar één wapen strijdvaardig genoeg kan zijn om tegen de cynische levenshouding van zoveel mensen op te komen. Dat wapen is goedkoper dan het tuig dat door FN in Herstal wordt gemaakt. Dat wapen is ook o zo veel kostbaarder dan het tuig dat tot voor kort zonder vergunning verkregen kon worden. Dat wapen heet: de verbeelding.

Het geheel had een prachtige symboliek. De acteurs die niet toegaven aan de overmacht van het weer en wier levens- en speellust zo aanstekelijk waren dat geen enkele toeschouwer het ook maar in zijn hoofd

durfde te halen om te klagen over een langer dan drie uur durende douche. Men zag de regen niet, maar men dronk met teugen van de energie die deze acteurs zonder podium maar te midden van bomen, planten, courgettestruiken en anjers te berde brachten.

En dan die Hobokense Polder, dat geprangde groene rustpunt dat beheerd wordt door de grootste natuurbeschermingsvereniging in Vlaanderen, **Natuurpunt, die met haar beleid niet alleen naar het behoud van de natuur streeft maar ook naar de ontwikkeling van landschappelijke variatie.**

Van de twee ging, in samenwerking met het publiek met wie ze een geheel vormden, een **ontzettend grote sociale functie uit. Ik vond het een duidelijke roep om maatschappelijke variatie. Ik vond het een roep om de verbeelding de macht te geven.**

Geen gepaster slot als hulde dan een citaat van de Poolse - vandaar Chopin - schrijver Witold Gombrowicz dat op de brochure van Comp. Marius (vroeger De Onderneming) staat. 'Ik verlang van de kunst niet alleen dat zij goed is als kunst, maar ook dat zij goed in het leven is ingepast. Ik hoor liever Chopin uit een venster over de straat galmen dan een Chopin met alle franjes eromheen op een concertpodium.'

Dank u wel Zomer van Antwerpen, u zou elk seizoen non-stop actief moeten zijn.

Geneeskrachtige planten in de Hobokense Polder

Terry Mariën

Hop

1. Naamverklaring

1.1. Wetenschappelijke naam:

Humulus Lupulus L.

Humulus is afgeleid van de rijke grond waarin hij groeit

Lupulus betekent wolf, omdat de plant zich net zo kan vastgrijpen aan andere planten, als de wolf aan z'n prooi.

L. komt van Carolus Linnaeus (1707 - 1778). Hij heeft gezorgd voor een ordening van de indeling van de planten.

1.2. Officiële Nederlandse naam:

Hop

Hop komt van het Germaanse en Angelsaksische woord "hoppan" dat klimmen betekent.

1.3. Streeknamen

hommel

wiensels: wind zich om takken

hoppekruid

hopspruit, hoppekeesten,

hoppepiekje = spruiten van de hop

2. Vindplaats

Algemeen op stikstofhoudende vochtige gronden in loofbossen, vooral elzenbroek, en in kreupelhout.

3. Beschrijving

3.1. Familie: familie der Urticaceae - brandnetelfamilie

De bloemen van deze familie zijn alle klein en groenachtig, meestal zonder scheiding in kroon en kelk, 4 of 5 meeldraden, stamper met één of twee stempels en éénzadige vrucht.

3.2. Plant

De *wortel* is overblijvend en groeit horizontaal.

De *stengel* is éénjarig, klimmend en rankend. Hij is rechtswindend, windt zich in de richting van de klok om andere planten heen en bereikt een lengte tot 6m.

Hij voelt ruw aan door de 2-puntige klimharen.

De *bladeren* zijn tegenoverstaand, groen en hartvormig. Meestal zijn ze tot de helft sterk verdeeld in drie tot vijf scherpe lobben. Ze zijn ovaal en getand, ruw, en lang gesteeld.

De plant is tweehuizig. De bloemen staan op verschillende planten.

De *mannelijke bloemen* zijn verzameld in getakte trosjes of pluimen en hebben 5 bloemdekbladen en 5 meeldraden.

De *vrouwelijke bloemen* staan op een gemeenschappelijke as en bezitten een dekschub, zodat de hele bloeiwijze lijkt op een 5 à 6 cm lange dennengegel, maar waarvan de schubben doorzichtig zijn.

De *vrucht*: de hopbellen zijn zeer licht bruinachtig - groen.

3.3. Bestuiving en verspreiding

Bloeitijd van juli tot september

Vermeerdering door stekken van de wortelstok (de zogers)

Het stuifmeel wordt verspreid door de wind.

4. Geneeskracht

Te gebruiken delen: de jonge scheuten, de nog niet opgevouwen bladeren, de toppen van de ranken, de hopbellen (het is belangrijk het juiste tijdstip van de oogst te kiezen). Eerst zitten de bellen nog dicht. In de tweede helft van september gaan de schutblaadjes open staan. Het is best de hopbellen te plukken voordat dit gebeurt. Wanneer men te lang wacht met de oogst, waait de meeste lupuline weg (gele korreltjes tussen de schutblaadjes van de hopbel)).

Algemeen werkt het versterkend, eetlustopwekkend, spijsverteringsbevorderend, maagversterkend, urine-afdrijvend, laxerend, zuiverend, ontsmettend, koortswerend, pijnstillend, kalmerend,...

De plant wordt dan ook vooral gebruikt bij lichaamzwakte, moeilijke spijsvertering, koorts, zenuwpijnen, gewrichtsontsteking en bij slapeloosheid.

Een aftreksel van 1l kokend water op 20 gram hopkegels (hopbellen) gieten en even laten trekken. Voor iedere maaltijd 1 kopje drinken als eetlustopwekkend, spijsverteringsbevorderend, kalmerend of koortswerend middel.

In 1l water gedurende 10 minuten 20 gram bloemen koken, daarna filteren.

Bij moeilijke spijsvertering en slape-loosheid 1 kopje van dit afkooksel drinken na de avondmaaltijd. (persoonlijk lijkt mij dit niet te drinken; is heel straf spul ...)

De volksgeneeskunde gebruikt kompressen van in bier gekookte bloemen en uiteinden, bij pijnlijke gewrichten en ledematen.

Bij zenuwpijnen een zakje hopbloemen verwarmen en direct op de pijnlijke plek leggen.

Thee van de hopbellen weert koorts, drijft water af en doet uitzweten.

De bittere kliertjes van de hopbloemen dienen als anti-aphrodisiacum, ze doen de geslachtelijke prikkeling bedaren.

Het **belangrijkste** van de hop is het kalmeren van opwinding zodat men er goed van slaapt.

Varia

Schoonheidsverzorging:

½ l kokend water op 2 snuffjes verse hopkegels gieten, laten trekken, filteren, laten afkoelen en op het gezicht aanbrengen.

Hopextracten zijn zeer goed in haarwasmiddelen en lotions. Ze hebben revitaliserende eigenschappen. Men gebruikt 15 g per liter.

Bereiding van bier:

Men gebruikt enkel de vrouwelijke

bloempjes en de aanwezigheid van zaad is ongewenst omdat dit het bier een verkeerde smaak geeft. In België mochten (mogen ?) er dan ook geen mannelijke planten geteeld worden. Oogst de hopbellen in de eerste helft van september en deze laten drogen. Hierbij vallen de kleine, gelige harsklieren van de bloembekleedsels af. Deze bevatten het hopmeel dat aan het bier wordt toegevoegd. Het geeft er de aromatische, bittere smaak aan en het blijft er langer houdbaar door.

Gerechten met hop

Hopspruiten koken in zout water met citroensap; ze laten uitlekken en er een bechamel- of roomsaus over gieten.

Hopspruiten blancheren, in citroen-

sap en zout marinieren, laten uitlekken, door een beslag halen en in voldoende vet bakken.

Hopuitlopers zoeken en afsteken. In stukken van 2 cm snijden, wassen en koken; naspoelen met koud water en een bechamelsaus bijmaken. Lekker bij gepocheerde eieren.

BELANGRIJK: het is NIET de bedoeling dat we deze planten gaan plukken in de Hobokense Polder; enerzijds om ons plantenbestand te vrijwaren, anderzijds omwille van de soms giftige ondergrond (sommige plekken zijn voormalig stort Vandenbossche).

Al deze kruiden zijn te verkrijgen in de natuurvoedingswinkel, of je kan ze zelf kweken.

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel Hobobikes bvba, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/ 827 58 47
Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
Firma Procap, Plastielen dopjes, Schroeilaan 15 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96
Bvba Javebo, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05
Instituut "De Lelie", Lelieplaats 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 16
Bakkerij-ijssalon-koffiehuis Kiosk, Kioskplaats 85/87 2660 Hoboken Tel. 03/827 87 51
Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
Loodgieter De Lauwer, Den Haaglaan 90 2660 Hoboken Tel. 03/825 42 85
Beenhouwerij Van Der Keere, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
Uurwerken-juwelen-optiek De Mey, Kioskplaats 81-83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
Schrijnwerkerij en meubelmakerij Denayer, Hertog Van Brabantlei 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28
Victor Van den Eede en Zonen, Houthandel, Oudestraat 101 2660 Hoboken Tel. 03/827 56 84

Trefdag Natuurpunt Antwerpen, 14 oktober 2006

Ervaringen uitwisselen, ideeën opdoen voor je afdeling of werkgroep, collega-vrijwilligers uit heel Vlaanderen ontmoeten, enz... dat is de bedoeling van deze ontmoetingsdag.

Voor iedereen start de dag met een **kleurrijke terugblik** op de resultaten van onze biodiversiteitsprojecten, zowel binnen als buiten onze natuurgebieden. Daarna blikken we vooruit op de toekomst en de **maatschappelijke uitdagingen** die op ons af komen. De rest van de dag kan je vrij kiezen tussen meer dan 20 workshops, verdeeld over vier sessies.

Een greep uit het aanbod: nieuwe doelgroepen aanboren, gespecialiseerd materiaal terreinploegen, een nieuwe site voor Natuurpunt, een vormingsprogramma van beleid en educatie, enz.

Tijdens de middagpauze vind je extra informatie op een aantal infostands.

Uiteraard is die middagpauze ook het ideale moment voor informele contacten, bijvoorbeeld met een broodje en een Westmalle.

De Trefdag gaat door in het centrum van Antwerpen, in de auditoria van de Universiteit Antwerpen in de Rodestraat 14 2000 Antwerpen
Ontvangst: vanaf 9.15 u met koffie/thee en een koffiekeok
Einde omstreeks 17 u. met een receptie

Deelnemeprijs: 5 euro p/p (broodjes-lunch met drank inbegrepen)

Parallelprogramma voor partners met museumbezoek en begeleide stadswandeling: 10 euro p/p (middaglunch inbegrepen)

Meer info: www.natuurpunt.be
Kies Activiteiten en dan Nationale activiteiten.

VMPA Antwerpen-Centrum Mossencursus

Op vraag van VMPA Antwerpen-Centrum geven we onze afdelingsleden graag de nodige informatie van de **mossencursus** die zij deze winter organiseren.

Enige jaren terug werd deze cursus ook aangeboden en kende toen een enorm succes.

De cursus heeft vooral tot doel veldkenmerken te leren kennen die de natuurgidsen in staat stellen belangstellende deelnemers aan wandelingen enige kennis van mossen bij te brengen.

Hoofdzakelijk is algemene soorten te vinden in alle wandelgebieden, later ook wel eens zeldzame soorten, altijd in het raam van biotoopkennis.

Juul Slembrouck zal ons al zijn kennis overbrengen op deze cursus.

De cursus omvat 10 lessen en gaat door op zaterdagmiddag

7 oktober	Fort 3
21 oktober	Boekenberg
4 november	Rivierenhof
18 november:	Wijtschot Schoten (gemeentelijk reservaat)
2 december	Schildepark
16 december	Paardenstal Niel
6 januari	Vordenstein
20 januari	Kesselse Heide
4 maart	Terhagen
18 maart	Roosendael St. Katelijne-Waver

7 april en 22 april zijn data om eventuele, door het slechte weer, uitgestelde wandelingen in te halen.

Inschrijven kan door overschrijving van • 25 op rekeningnummer 320-0411518-17 van Carlier Monique Sgt. De Bruynestraat 30 2140 Borgerhout
Tel. + fax 03/236 53 13 -
GSM 0476/94 06 82 - e-mail: monique.carlier@antwerpen.be

Graag bij inschrijving vermelden: Naam, adres, telefoonnummer en e-mail adres. Maximum 15 deelnemers.

Haarmos

Een dochter voor Wim en Ingrid en voor Danny en Ann!

Al maanden leefden we intens mee met de "blijde verwachting" ten huize van onze voorzitter en onze conservator.

Wim en Ingrid wilden immers opnieuw hun wieg klaarzetten voor een tweede kindje. Bij Danny en Ann werd een eerstelingetje verwacht.

Op **19 juni** is **Enna** geboren! Een prachtig zusje voor het fiere broertje Flor, die intussen al drie jaar is. Wim en Ingrid stralen terecht van blijdschap.

Wim en Ingrid met Flor en Enna

Enna Mertens met broertje Flor

Onze voorzitter Danny en conservator Wim als trotse vaders

*Lakentjes wassen
een flesje opwarmen
nog wat onwennig
dat lijfje omarmen.
Ook troostende woordjes
soms diep in de nacht
het ouderschap heeft
verandering gebracht.
Maar liefde en zorg
om die kleine puk
maken de wereld
ineens vol geluk*

Danny en Ann met hun zonnetje Ilona

Iets meer dan twee weken verder - op **8 juli** - kon **Ilona** haar eerste kreetje slaken.

We waren met onze afdeling net op weg naar de Zwarte Beek in Limburg toen het SMS-je van de wel heel trotse papa binnen kwam: Ilona is geboren!

Een flinke baby van 3,5 kg en 54 cm.

We wensen de beide kersverse ouderparen, maar ook de fiere grootouders van harte proficiat met hun dochter en kleindochter.

Intussen zijn de beide kindjes al enkele maanden oud. We zien ze groeien en kunnen meegenieten van het geluk van de ouders (en beseffen dat af en toe de kleine oogjes van de ouders wel hun redenen hebben).

Ilona Jonckheere

Een droom van een beek

Dromen

Van vlechtende stromen

Van bochtige rivieren

Die 't landschap versieren

En van kleine wateren

Die beekverhalen klateren

Stad aan de rivier

Antwerps plezier

Wijk aan de beek

De enige nog in deze streek

Wij zijn maar kleine watermensen

Maar hebben grote waterwensen

De beek zal ons terug binden

Mensen zullen er elkaar vinden

Een groene lijn tussen 2 wijken

Waar heel wat mensensoorten neerstrijken

We maaien en werken en vieren er feest

De beek is er altijd bij geweest

Ze vertelt een lang verhaal

vooral oude mensen begrijpen haar taal

maar nieuwkomers leren ze opnieuw verstaan

wijkmensen staan vooraan

om ze terug te beheren

en opnieuw te integreren

in 't leven van elke dag

We verspreiden het verhaal van blauw en groen

Aan het stadsvolkje met de pen en de poen

Een aqua-rel voor het goede doel

Een droom met een goed gevoel

We dromen van een pracht van een beek

De enige nog in deze streek

Anik Schneiders

In de pers verscheen volgend commentaar van Jessie De Pooter over de actie:

Buurtbewoners Hollebeek steken de handen uit de mouwen

Beekvalleien die tot diep in de stad doordringen, zijn een zeldzame verschijning. Dat geldt ook voor de Hollebeek.

Er is de laatste jaren al heel wat geschreven en vergaderd over dit kleine beekje op de grens van Hoboken en Wilrijk. Langsheen de beek liggen immers nog enkele

Natuurbeheer aan de Hollebeek

Zaterdag 2 september werd er weer intens gewerkt op het terrein aan de Hollebeek. Natuurpunt Hobokense Polder was met ondersteunend materiaal en met man- en vrouwkracht aanwezig om reeds van in de voormiddag de rugte te maaien.

Danny voelde zich piccobello achter de nieuwe maaibalk. Maar ook de bos-maaiers werden ingezet om het terrein te maaien.

Al snel konden de talrijk opgekomen wijkbewoners met de rakels het maaisel bij elkaar rijven en afvoeren.

Naar gewoonte werden alle werkers verwend met drank en hapjes allerlei.

Zo wordt werken in de natuur aan de Hollebeek telkens een feest, zoals Anik, de leading lady van het gebeuren, in haar prachtig gedicht zo goed omschrijft.

zeldzame open ruimtes, die nog steeds bedreigd worden door verkavelingsprojecten. Het actiegcomité Hollebeek voert reeds sinds 2000 actie voor de bescherming van de beekvallei en wordt hierin gesteund door Natuurpunt en door heel wat lokale politici. De jarenlange acties en de talrijke bezwaarschriften hebben de verkavelingen tot op heden kunnen tegenhouden. De nieuwe visies op open ruimtes en integraal waterbeheer dringen ook geleidelijk aan

door tot in het stadsbestuur van Antwerpen en er wordt gewerkt aan een Bijzonder Plan van Aanleg om enkele (overstromings)gebieden toch open te houden. De buurtbewoners blijven waakzaam en blijven hopen op een groene bestemming en een definitieve bescherming. Het gebied dient ook toegankelijk te blijven zodat er geen onveiligheidsgevoel heerst en het gebied zijn functie als wandelen rustgebied kan blijven vervullen. Op zaterdag 2 september bracht het actiegcomité naar jaarlijkse gewoonte het gebied langs de Hollebeekstraat opnieuw onder de aandacht. De buurtbewoners kwamen samen om het gebied te maaien en het zwerfvuil op te ruimen. Deze wijkactie werd gesteund door Natuurpunt en Opsinjoren en afgesloten met een hapje en een drankje.

Zondag 25 juni 2006 Grote vlinderdag in de Hobokense Polder

Maandenlange voorbereiding voor deze prachtige Vlinder-kinderdag in de Hobokense Polder.

De dag kaderde in het grote vlinderproject dat we in het voorjaar en de zomer in onze afdeling hebben opgezet.

Een cursus, enkele uitstappen, inventarisatietochten in de Polder en... de grote Vlinderdag.

Terry, Jeannine en hun creatieve ploeg hadden het weer - zoals we gewend zijn van hen - prachtig in elkaar gestoken. De Hobokense Polder was een schouwtoneel met levende, maar ook tot de fantasie sprekende vlinders en elfjes.

Althans dat moest het worden. Maar brute pech: het goot pijpestelen. Uren lang... De echte vlinders lieten zich tot grote spijt van Toon niet zien. Toch niet in de mate dat hij (en wij allen) gehoopt had.

Er waren netten opgehangen, waarin enkele levende exemplaren tijdelijk konden rondfladderen zodat de bezoekers de kans kregen wat meer te vernemen over deze prachtige fladderende insecten. Door de slechte weersomstandigheden was de bezetting van de netten echter minimaal.

Maar het fantasierijke kwam des te meer aan bod (alhoewel van onder de paraplu).

Er kwamen toch een 50-tal moedigen opdagen om te genieten van al het moois dat op verschillende plaatsen in de Polder te bekijken en te beleven viel.

Elfenfeeën, Alice in wonderland, dialectische vlindernamen, vlinderhapje en -drankje, ...

Aan vertrek en aankomst konden de kinderen zich laten schminken en was de afdelingsinfostand met gelegenheidscafé opgesteld.

Aan alle medewerkers van de vlinderdag: HARTELIJK DANK en PROFICIAT !

Het materiaal over de zijderupsen werd ter beschikking gesteld door Mevr. Marina Lamsens, Blokstraat 46 te Lier tel. 03/480.74.22 marinalamsens@hotmail.com Mevrouw Lamsens kweekt zelf zijderupsen. Zij woont op een oud fabrieksterrein in het centrum van Lier, zij spint en weeft en doet aan ecologisch tuinieren.

Zaterdag 8 juli 2006 Zwarte Beek - Limburg

Een heerlijk warme zaterdagmiddag aan het begin van de zomervakantie. Samen met onze vrienden van Natuurpunt Rupelstreek vertrekken we voor wat een lange dag zal worden (erg lang, maar dat konden we op dat moment nog niet weten!).

In Koersel wacht de gids ons op voor een prachtige wandeling langsheen de Zwarte Beek, via het bezoekerscentrum De Watersnip en dan over het Militair domein. We doen fijne ontdekkingen, zowel kwa planten als kwa libellen en insecten. Het uitzicht vanop de duinen in het domein is indrukwekkend.

Rond 18.30 u bereiken we de Katershoeve, waar we onze picknick opsmikkelen en bij een lekkere pint genieten van een uurtje welverdiende rust.

Rond 20 u gaan we weer op stap. Eerst nog even de bijenkasten op het hoefeterrein bewonderen en dan stappen maar ... er staan ons nog

ettelijke kilometers te wachten, vooraleer we het gebied van de nachtzwaluw bereiken. Aan "Spikkelspade" verrast de gids ons allen met een streekborrel (en voor sommigen twee, want op één been kun je toch niet staan!). Het is al meer dan donker als we op het nachtzwaluwenterrein arriveren. Enkele keren horen we zijn "naaimachientjesgeluid", maar we moeten verder. Het is immers nog een pittige tocht naar de wagens en de plaatselijke gids, die al enige jaren in het Antwerpse woont, is niet zo vertrouwd met de streek. En dan begint de miserie: verdwalen in de donkere bossen van Hechtel-Eksel is geen lachertje. Meer dan een uur later dan voorzien, bereiken we - afgepeigerd en sommige met blaren op de voeten - de auto's.

Een uitstap die we niet snel zullen vergeten!

Zwarte heidelibel

Voormiddag: 17 deelnemers
Namiddag 21 deelnemers
Gidsen plaatselijke gidsen
Leiding: Frans Thys
Verslag: Ria Thys

Het is nog geen maand geleden en weer bezoeken we het mooie Limburg. Ditmaal staat de Mangelbeekvallei in Houthalen-Helchteren op ons voormiddagprogramma. Onze gids Gust Feyens geeft ons - bijgestaan door Corinna - heel wat interessante informatie over het gebied en het beheer ervan. Gust is gids bij de "Vrienden van de Mangelbeek".

De Mangelbeekvallei is zowat 77 ha groot - niet aaneengesloten - en vormt also een stapsteen, een gebied met andere valleien.

Op vlak van aankoop en beheer, maar ook voor monitoring wordt er nauw samengewerkt met Agentschap Natuur en Bos (de samensmelting van de vroegere afdeling Bos en Groen en afdeling Natuur van de Vlaamse Gemeenschap). Op beheersvlak wordt er aandacht geschonken aan het maaibeheer (2 x per jaar) en het verwijderen van exoten. Op een aantal plaatsen wordt boomopslag verwijderd om openheid te creëren, met grotere biodiversiteit tot gevolg.

We maken een prachtige wandeling en stappen door bosgedeelten, kleine weilanden, we volgen de loop van de ijzerrijke Mangelbeek. Deze beek mondt in Lummen uit in de Demer.

De weelderige plantengroei weet ons te bekoren: Salomonszegel, grote wederik, moerasandoorn, hengel, jeneverbess, grondster, spurrie, breedbladige wespenorchis,... Frans ontdekt zelfs de zeldzame bosdroogbloem.

Op vogelgebied is het redelijk rustig. Tja, het is dan ook augustus. De vogeltjes hebben hun taak volbracht. De kleintjes zijn uitgevlogen...

Zondag 6 augustus 2006 Mangelbeekvallei en Natuurhulpcentrum - Limburg

We horen wel een aantal keren de lach van de groene specht en ook zijn broertje de grote bonte specht laat zich niet onbetuigd.

Al snel is het middag. Tijd om naar onze volgende afspraakplaats te rijden.

Het is een prachtige dag en dan ook zalig vertoeven op het terras van het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek. Na de picknick bekijken we eerst een video. Het opvangcentrum heeft tot doel wilde dieren redden uit hachelijke situaties in de hoop ze na een korter of een langer verblijf weer hun vrijheid te kunnen geven in de natuur. Onze gids weet ons te boeien met haar begeesterend verhaal.

Het natuurhulpcentrum werkt met 10 vaste personeelsleden en 60 à 70 vrijwilligers.

In 2006 vierden zij hun 30-jarig bestaan. Intussen hebben zij omzeggens 11.000 leden! De televisiebekendheid van initiatiefnemer Sil Janssens door het programma Dieren in nesten zal hier wel toe bijgedragen hebben. Gelukkig maar, want om dergelijk centrum te runnen, is geld nodig.

We kuieren met de gids langs de verschillende kooien en verzorg-

ruimtes. Heel stil ... erg belangrijk voor de rust van de dieren. Achteraf schaffen meerderen onder ons zich nog een leuk pluchen diertje aan en het centrum kan ook enkele nieuwe leden maken binnen onze groep.

De frisse pint op het terras doet weer eens deugd. Frans en Tillie maken al plannen om in de winter naar het Schulensmeer en het Webbekoms Broek te organiseren. En kijk maar in de kalender op 10 december: als Frans iets belooft, dan komt het prima in orde!

We rijden terug richting Antwerpen. Het was een fijne, gevarieerde dag. Bedankt, Frans!

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Za. 7 okt Herfstwandeling in het Nachtegalenpark
Zo. 15 okt Herfstwandeling in de Hobokense Polder
14/15 okt **Waterwildtellingen**
Wo. 18 okt Bestuursvergadering in De Schorren
Zo. 22 okt **Neteboorden, vergezichten en paddenstoelen (Heist-op-den-Berg)**
Zo. 29 okt Natuurbeheer
Za. 11 nov Natuurbeheer
Wo. 15 nov Bestuursvergadering in De Schorren
18/19 nov **Waterwildtellingen**
Zo. 19 nov Dag van de Natuur: Natuurbeheer in Polder
Zo. 19 nov Wandeling in de Hobokense Polder
Za. 25 nov Behaag Natuurlijk 2006: bedelingsdag
Za. 9 dec **Knutselen en koken met natuur voor kids**
Za. 9 dec Wandeling in het Solhofpark: Aartselaar
Za. 9 dec Natuurbeheer
Zo. 10 dec **Schulensmeer en Webbekoms Broek**
16/17 dec **Waterwildtellingen**
Wo. 20 dec Bestuursvergadering in De Schorren

In oktober, november en december: tweewekelijks op woensdag: natuurbeheer met de Goudklompjes. Voor info contacteer: Gilbert Van de Velde, 03/825 12 75 of André Van Langenhove, 03/288 00 81

Cursus Watervogels in de winter:

Theorie: 24 en 31 januari
Praktijk: 4 en 18 februari

Artikels voor het volgende Polder.blad - met verschijningsdatum 1 januari 2007 - dienen bij de redactie te zijn op **30 november 2006** (zie colofon, blz. 2)

België-
Belgique
PB
HOBOKEN 1

www.hobokensepolder.be

Met medewerking van het district Hoboken

AFZENDER en VU
Luk Smets
J.F.Kennedylaan 22
2630 Aartselaar
Afgiftekantoor 2660 Hoboken 1